

Mysterijní jméno Rudolfa Steinera

Sergej O. Prokofjev

V okruhu svých nejbližších přátel údajně citovala Ita Wegmanová - zvláště v posledním roce svého života - následující slova Rudolfa Steinera: Jednou řekl, že musí nalézt své mysterijní jméno; poznat ho by bylo velkou pomocí při ocenění jeho významu jako vůdce lidstva." Samozřejmě že v opravdových mystériích nemůže být nikdy takové jméno podobné obvyklým jménům, především ne v případě, že se jedná o velmi vysokého zasvěcence, ale musí vždy odkazovat na pozici nebo stupeň vývoje, kterého taková individualita dosáhla. Navíc ještě bylo zasvěcencovo mysterijní jméno v každé době výrazem jeho základního úkolu nebo jeho poslání ve vývoji Země. Proto je pravé poznání takového úkolu také cestou jak se přiblížit k záhadě mysterijního jména Rudolfa Steinera.

Tak byla v esoterice například pro jméno Zarathustra nebo řecký Zoroaster vždy symbolem „zlatá hvězda“ neboli hvězda moudrosti. Proto nacházíme v tomto jméně odkaz na centrální úkol, který Zarathustra plnil na rozhraní věků, když se ukázal svým zasvěceným žákům (mágům z Východu) z duchovních světů v podobě zářící hvězdy, která je vedla do Betléma.

V další době, když po rozhraní věků jako Mistr Ježíš působil na mnohem vyšším stupni zasvěcení, pokračoval Zarathustra ve svém základním úkolu, který spočíval v tom, aby vedl kandidáty zasvěcení ke Kristu a připravoval je na to, že se mezi lidmi znovu objeví. Proto říká Rudolf Steiner, když popisuje činnost Mistra Ježíše v naší době, že za ním působí ti, kteří se dnes objevují před celým lidstvem (viz např. GA 114, 21. 9. 1909), což je údaj vycházející ze skutečnosti, že Mistr Ježíš byl jedním ze dvou esoterických učitelů mladého Rudolfa Steinera a potom se stal nadsmyslovým vůdcem jeho Esoterické školy.

Neboť v naší době se už neprojevuje učitel, který dosáhl stupně Mistra Ježíše nebo Christiana Rosenkreutze, veřejně mezi lidmi, ale připravuje ostatní na tento úkol, zatímco on sám dál působí jen esotericky a v naprosté vnější anonymitě.

Proto má Mistr Ježíš v naší době za úkol jednak připravovat ostatní zasvěcované, jednak vést „svou církev“ - to znamená esoterickou školu duchovních žáků, kteří jdou cestou zasvěcení citu - a nikoli projevovat svou činnost na veřejnosti, jak tomu bylo u Rudolfa Steinera. Abychom našli Mistra Ježíše na Zemi, je nutné stát se takovým, jací byli tři mágové z Východu, abychom v duchovním světě viděli „zlatou hvězdu“ (jeho nejvyšší bytost), která pak povede žáka k učiteli tak vysokého postavení.

Zarathustra sám připravoval ve své inkarnaci ve starém Babylónu šest staletí před založením křesťanství tři zasvěcované (jedním z nich byl řecký filosof Pythagoras) pro jejich nadcházející poslání na rozhraní věků jako tři mágů; a ještě dříve plnil podobný úkol u jiných dvou zasvěcovaných žáků, kteří měli poté působit v lidstvu jako Mojžíš a Hermes (zakladatel kultury starého Egypta). V této souvislosti lze chápat jméno Zarathustra nejen jako „hvězdu moudrosti“, ale také jako hvězdu mudrců, neboť jeho úkol v přípravě zasvěcovaných spočíval v tom, aby byli veřejně činní na scéně světových dějin.

Co se týká Maitreya bodhisattvy, Rudolf Steiner uvádí, že jméno „Maitreya“ znamená v překladu „být tím, kdo přináší dobro [...] a kdo staví svá slova dobra do služby Kristovu impulsu“ (GA 131, 14. 10. 1911). Ale tento bodhisattva dosáhne své vysoké způsobilosti, která už ponese magický charakter, teprve 2500 let po naší době, to znamená, až se povznesse na stupeň křesťanského buddhy; v naší době totiž nemůže mít žádný zasvěcenec, a to ani Maitreya bodhisattva, takovou schopnost.

Na příkladu těchto dvou zasvěcenců vidíme, že jméno jednoho (Maitreya) se vztahuje k jeho budoucímu úkolu, na který se sám musí řadou mnoha pozemských inkarnací připravovat, zatímco jméno druhého (Zoroaster) vypovídá o tom, že nepůsobí v naší době zjevně, ale působí v lidstvu „tajemně“, když připravuje žáky k zasvěcení v naprosté anonymitě.

Co se týká Rudolfa Steinera, bylo jeho hlavním úkolem - jak jsme už viděli - pozemské založení duchovní vědy jako moderní „vědy o Grálu“ (GA 13) a také ukázat lidstvu cestu zasvěcení, po které musí jít samostatně a jejíž zasvěcence (to jest především na prvním místě on sám) označil jako „zasvěcence Grálu“ (tamtéž).

S nejnvtřnějším úkolem Rudolfa Steinera měly zvláště úzké spojení dva aspekty duchovní vědy. V takzvaném „haagském rozhovoru“ s Walterem Johannem Steinem je charakterizuje dvěma slovy: „Reinkarnace a karma“, které mají centrální význam pro celou cestu evoluce lidského Já. Neboť bez zákona reinkarnace a karmy jakožto základu existence lidského Já je jeho vývoj nemožný. A protože je vyšší vzor lidského Já od mystéria Golgoty v péči grálské číše, vyplývá z toho, že moderní grálská mystéria jsou strážci pravého poznání reinkarnace a karmy (viz GA 112, 24. 6.1909). Následkem toho se zasvěcenci, když vstoupí do nadsmyslového grálského chrámu a tam prožije spojení svého vlastního Já s kosmickým Já Kristovým, zjeví, že zákony reinkarnace a karmy jsou v naší době spojeny s činností Kristovy bytosti ve vyšších světech. Proto nezískal Rudolf Steiner znalost toho, že se od naší doby stává Kristus Pánem karmy lidstva, od jiných učitelů moudrosti a rovněž ne v některé své vlastní minulé inkarnaci, ale ze svého osobního spojení s Kristem v chrámu Grálu. A to znamená, že všechno, co se týká mystérií karmy, ať už z hlediska pozemského nebo v duchovních světech, nelze chápat bez pravdivého poznání této centrální skutečnosti.

Navíc je třeba ve světle předtím zmíněné okultní skutečnosti chápat všech 82 karmických přednášek, které měl Rudolf Steiner po Vánočním sjezdu, spolu s jeho vlastními úvahami o celém předchozím vývoji anthroposofie v určitém smyslu jako přípravu tohoto centrálního zvěstování. A z tohoto velmi blízkého spojení s Kristem (které se stalo duchovním přijímáním Jeho bytosti, poté co obdržel do svého vlastního Já otisk Jeho kosmického Já) byl pak Rudolf Steiner také schopen prožít kristologický základ druhé z těchto dvou oblastí, což pak vyjádřil slovy: „Nastala opět doba, abychom učili o karmě a reinkarnaci“ (GA 118, 27. 2. 1910).

A právě v této oblasti, vyjdeme-li z intuitivního spojení s Kristovým „Já jsem“, lze hledat právě mysterijní jméno Rudolfa Steinera. A ti anthroposofové, kteří si myslí, že je možno vyřešit tento problém snadno, když poukazují na srovnání s dvěma navzájem zcela odlišnými individualitami a např. ujišťují, že mysterijní jméno Rudolfa Steinera je jméno Zarathustrovo nebo Maitreya bodhisattvy, se naprosto mýlí.

Není žádné pochyby o tom, že když myslíme na takové vysoké individuality a jejich činy, které se zaměřují jen na to, aby sloužily Kristovi a lidstvu, nemůžeme k nim pocítit nic jiného než nejvyšší úctu a hluboký obdiv, jak je vyjadřoval sám Rudolf Steiner při každé možné příležitosti a jak jsou doloženy v početných písemných i ústních svědectvích.

Rudolf Steiner nepřišel na Zemi už jako zralý Mistr moudrosti a souzvuku pocitů, ale pozvedl se na tento stupeň svým vlastním úsilím, aby nakonec svou obětí na Vánočním sjezdu vstoupil do sféry vůdců lidstva. Jak jsme už viděli, musí každý zasvěcenec, aby se stal takovým Mistrem, přinést do kruhu Mistrů něco, co ještě nedokázal uskutečnit žádný jiný Mistr, a co má proto charakter vzoru pro lidstvo, to znamená, že je to právě „tvoření z ničeho“.

A ačkoli položil Rudolf Steiner na počátku své činnosti duchovního učitele - jak sám říká - všechny plody své duchovní práce „k nohám“ Mistrů a v esoterických hodinách hovořil jejich jménem a z jejich pokynů, byl už po Vánočním sjezdu připraven stát v duchovním světě u Kristova obětního oltáře vedle Christiana Rosenkreutze.²³⁶ A v michaelské škole, kterou založil na Zemi, se už neobracel na Mistry esoterického křesťanství, ale přímo na samotného Michaela a vyšší hierarchie.

Pokud tedy se vši vážností pohlédneme na to, co Rudolf Steiner vykonal na Vánočním sjezdu a po něm až do své smrti, pak smíme odpovědět na otázku, která se týká jeho mysterijního jména, jen díky skutečnému pochopení jeho individuality a jeho jedinečného poslání v lidstvu, aniž bychom se při tomto chápání obraceli na něco, co vyšlo z jiného vedoucího učitele lidstva.

Samozřejmě to neznámá, že jeho skutky neměly hlubší smysl pro kontinuitu činů ostatních Mistrů, kteří umožnili přenášet duchovní impulsy z jedné epochy lidských

dějin do jiné. Proto je např. možné rozlišit ve vývoji hlavního impulsu pozemského vývoje na sebe navazující stupně - impuls Já v jeho metamorfóze během přechodu od Mistra Ježíše ke Christianu Rosenkreutzovi a pak k Rudolfu Steinerovi. Celý směr vývoje zůstává stále stejný, zatímco se vlastní charakter duchovní práce, vždycky když nastane přechod od jednoho Mistra k druhému, zásadně změní. Neboť způsoby jejich práce jsou odlišné jako samotné jejich individuality, a to se týká i jejich zasvěcení.

Všichni tři Mistři tedy pracují na vývoji sil Já v lidstvu, a proto jsou pevně spojeni s kosmickým Já Kristovým i s vlivem Jeho schrán ve světě. Ale jejich vztah k těmto schránám je naprosto odlišný. Nejdéle ze všech je s nimi spojen Mistr Ježíš. Už během svého pobytu v duchovním světě se přímo účastnil jejich přípravy a „stvoření“. Právě proto má jeho spojení s nimi čistě nadmyslový ráz, neboť nebyly vytvořeny na Zemi, ale v duchovním světě; a před počátkem věku duše vědomé, jejímž cílem je přivést člověka k nejvyššímu rozvoji sil lidského Já, nemohli ani nejvyšší zasvěcenci získat otisk Kristova Já.

A tak byl Christian Rosenkreutz prvním člověkem, který tohoto cíle dosáhl v epoše duše vědomé. A svým nej bližším žákům v esoterických školách pravých rosikrucianů, které byly odloučeny od vnějšího světa, odhalil cestu, která vedla k tomuto cíli. To je právě to, co myslí Rudolf Steiner, když říká, že na prahu novověku přešla grálská mystéria k rosikrucianům (viz GA 99, 6. 6. 1907), a tak se stali strážci jejich obsahu, tedy substance Kristova Já (viz GA 112, 24. 6. 1909).

Oba Mistři - Mistr Ježíš a Christian Rosenkreutz - ale nedosáhli svého cíle pouze s pomocí lidských, ale také nadlidských sil; neboť ve svých předcházejících inkarnacích prošli zasvěceními - jedinečné povahy v celém pozemském vývoji -, na nichž se neúčastnily jen pozemské, ale také vyšší kosmické síly. Naproti tomu působila individualita Rudolfa Steinera v předchozích inkarnacích, které jsme pozorovali v této knize, jen ze svých čistě lidských sil. A tento princip dodržovala zcela důsledně i ve své poslední inkarnaci jako Rudolf Steiner. Proto se stal Rudolf Steiner prvním člověkem v epoše duše vědomé, který dosáhl toho, že se setkal s Kristem v intuici a přijal do svého Já otisk Kristova Já - dosáhl tedy tohoto stupně jen na základě svých vlastních, čistě lidských sil.²³⁸ A tak se přiblížil na své mikrokosmické duchovní cestě makrokosmické cestě Krista Ježíše jako žádný jiný velký lidský zasvěcenec. Neboť Kristus nevykoupil lidstvo božskými silami, ale silami lidskými a z tohoto hlediska byl Rudolf Steiner mezi všemi Mistry moudrosti a souzvuku pocitů Jeho nejvěrnějším následovníkem. Jen proto byl schopen - poté co do sebe přijal otisk Kristova Já - otevřít cestu anthroposofie všem lidem a stát se pro ně pravým vzorem představitele této cesty.

Ze vztahu, který měli Mistr Ježíš a Christian Rosenkreutz k vývoji Já (což na rozhraní věků umožnilo, že jeden mohl zaujmout místo druhého), a také z jejich - a nutno říci velmi rozdílného - spojení se schránami Kristova Já, je pochopitelné, proč to byli právě oni, kteří se stali učiteli mladého Rudolfa Steinera během přípravy na jeho hlavní úkol v lidstvu a - následné - nadsmyslovými vůdci jeho Esoterické školy. Dokonce toto pořadí, v němž jsou jmenováni: Mistr Ježíš, Christian Rosenkreutz - kteří, jak řekl, jsou nyní „mezi námi“, to znamená, že jsou prostřednictvím činnosti Rudolfa Steinera v Esoterické škole s touto školou spojeni - odráží přesně jejich spojení s mystérii Kristova Já:

-

Mistr Ježíš: nadlidská oblast (v duchovním světě);

-

Christian Rosenkreutz: nadlidská/lidská oblast (dosažitelná jen při rosikruciánském zasvěcení);

-

Rudolf Steiner: čistě lidská oblast (dosažitelná pro všechny lidi dobré vůle).

A když si dále uvědomíme, že otisky Kristova Já jsou střeženy v číši Grálu (viz GA 109), můžeme všechno, co bylo dosud řečeno, shrnout následovně: Mistr Ježíš se stal strážcem grálských mystérií v duchovním světě; Christian Rosenkreutz odhalil toto tajemství omezenému okruhu svých zasvěcených žáků na Zemi; Rudolf Steiner v antroposohi založil „vědu o Grálu“, která je podobně jako přírodní věda přístupna všem lidem, a odhalil moderní stezku zasvěcení, a tím cestu k posvátné číši a zjevil ji nakonec na Vánočním sjezdu jako centrum a základní kámen nových křesťanských mystérií.

V jiné autorově knize vydané před mnoha lety nalezneme čtenář pokus nalézt a vysvětlit v této souvislosti mysterijní jméno Rudolfa Steinera. Vzhledem k tam uvedenému hledisku je Rudolf Steiner pro náš věk duše vědomé pravým „strážcem Grálu“ neboli, abychom použili formulaci ze spirituální tradice, „moderním nositelem svátého Grálu“ (králem Grálu). Nyní se pokusíme podrobněji prozkoumat některé aspekty myšlenek k tomuto tématu vyjádřených ve zmíněné knize.

V esoterické grálské tradici není nazývána posvátná číše jen jako „drahokam“ (jako ve verzi legendy Wolframa von Eschenbach), ale je také spojena se starou legendou o pádu Lucifera (viz GA 113, 23. 8. 1909). V té se vypráví o tom, že když srazil Michael Lucifera z jeho nebeského trůnu, vypadl z Luciferovy koruny největší a nejcennější

drahokam a z tohoto drahokamu byl pak v pozdější době zhotoven na Zemi pohár, který použil Kristus a Jeho žáci při Poslední večeři, a později do něj zachytil Josef z Arimatie Kristovu krev na Golgotě. Potom tuto číši přenesl na Západ do Anglie a po jeho smrti ji andělé přijali do své bezpečné úschovy v duchovním světě. Teprve v 8. století se znovu objevila na Zemi a stala se centrem grálských mystérií založených Titulem.

Cenný kámen, který vypadl z Luciferovy koruny, má dvojí význam. Zaprvé symbolizuje celou předkřesťanskou moudrost, která ještě nesla luciferský charakter. Proto museli všichni praví zasvěcenci v mystériích splnit následující úkol: museli tuto moudrost získat z Luciferových rukou a použít ji pak pro správný vývoj lidstva, to znamená nikoli v Luciferově smyslu, ale ve smyslu Kristova impulsu. „Moudrost starých časů“ - říká Rudolf Steiner -, „tuto prastarou moudrost, kterou bylo třeba získat z rukou Luciferových, tu museli přijmout tak, aby nepodlehli Luciferovi, ale aby se stala jejich moudrostí a použili ji ve službách vývoje Země“ (GA 191, 15. 11. 1919). Proto pracovaly nekonečné generace mudrců a zasvěcenců na tom, aby proměnily původní luciferskou moudrost lidstva v novou moudrost, která slouží Kristu a skutečným cílům pozemského vývoje. Chceme-li to vyjádřit spíše obraznými slovy, můžeme říci, že všichni společně pracovali na tom, aby z Luciferova drahokamu vytvořili posvátnou číši, kterou na rozhraní věků naplnila Kristova substance, substance kosmické lásky.

A nyní můžeme začít chápat druhý význam onoho kamene. Podle slov Rudolfa Steinera představuje „úplnou sílu lidského Já“ (GA113, 23. 8. 1909; kurzíva Rudolf Steiner). S pomocí tohoto „kamene“ pracuje každá lidská bytost během všech svých inkarnací na tom, aby ho proměnila v posvátnou číši, která bude osvobozena od všeho luciferského. „Toto Já se muselo pozvednout ke Kristovu principu, dozrát k drahokamu, který už nyní nepatří Luciferovi“ (tamtéž). A když člověk splní tento úkol, může přijmout do číše svého individuálního Já síly kosmického Kristova Já, které jsou lidstvu přístupné po mystériu Golgoty. A nyní, jako naplnění slov „Ne já, ale Kristus ve mně“, může začít v lidském Já kosmicko-alchymistický proces proměny starého kosmu moudrosti v budoucí kosmos lásky. Neboť „moudrost je předpokladem lásky a láska je výsledkem v Já* znovuzrozené moudrosti“ (GA 13, strana 416).

Nyní můžeme pochopit, proč mohl Rudolf Steiner dospět k zážitku Krista na přelomu století - a tím přijal do svého Já otisk Kristova Já - jen při „pohledu na onu posvátnou číši“, která v sobě uchovává otisky kosmického Já, to znamená, teprve poté co Rudolf Steiner vstoupil do nadmyslového chrámu Grálu. Nyní se musel v tomto chrámu pozvednout k vyššímu stupni, který umožňuje tuto číši nejen pozorovat, ale o ní aktivně podávat svědectví (vlastnit ji), to znamená duchovně s ní pracovat pro dobro pozemského vývoje.

To nastalo při založení anthroposofie jako „vědy o Grálu“ (tamtéž). A moderní křesťanské zasvěcení je současně cestou, po níž může každý člověk naší doby dosáhnout vstupu do nadmyslového chrámu Grálu, aby se stal schopným - pokud tam pozoruje posvátnou číši - přijmout do svého Já otisk Kristova Já. V Tajné vědě v nástinu píše Rudolf Steiner: „Novodobé zasvěcence můžeme proto také nazvat, zasvěcence Grálu*“ (GA 13, strana 407). Cesta do nadmyslových světů, jejíž první stupně jsou popsány v této knize, kulminuje ve „vědě o Grálu“ (tamtéž).

Jak jsme už viděli, byla to také cesta, kterou šel od počátku i Rudolf Steiner. A protože po ní šel až do konce, byl schopen - jako moderní „strážce Grálu“ - dosáhnout třetího a nejvyššího stupně, aby v přiměřené formě v dnešní době duše vědomé obdaroval malé společenství lidí touto posvátnou číší (posvátným kamenem). To se uskutečnilo na Vánočním sjezdu, kdy Rudolf Steiner ponořil do duší a srdcí přítomných Základní kámen Všeobecné anthroposofické společnosti jako imaginativní kámen lásky.²⁴¹ Proto lze v tomto procesu rozlišit tři stupně:

1.

Rudolf Steiner vstupuje do chrámu Grálu a při pozorování Grálu se stává nositelem otisku Kristova Já.

2.

Rudolf Steiner zakládá na Zemi anthroposofii jako „vědu o Grálu“. To umožňuje skutečnost, že Grál v nadmyslovém chrámu nejen pozoroval, ale postavil se u tohoto oltáře do služeb Grálu. Výsledkem byl přístup na cestu do chrámu v podobě moderního grálského zasvěcení pro všechny lidi dobré vůle.

3.

Na Vánočním sjezdu zpřístupnil Rudolf Steiner Grál pro malé společenství lidí, kteří se stanou - pokud vloží Základní kámen do svých srdcí a duší - jádrem nového bratrstva rytířů svátého Grálu.

Tyto tři stupně můžeme označit ještě přesněji:

1.

Pozorování Grálu;

2.

posvátná služba Grálu;

3.

posvátné přijímání z Grálu.

Všechno, co zde bylo sděleno, si lze představit v duchovně- historických aspektech i na základě nauky Gioacchina da Fiore o třech obdobích, o nichž jsme už hovořili. Z hlediska mystérií svátého Grálu lze proto říci: V době Otce spočívala práce především v tom, aby byl proměněn Luciferův drahokam v posvátnou číši, která poslouží Kristu; na počátku období Syna byla tato číše naplněna Kristovou krví, to znamená substancí Jeho kosmického Já; a nakonec v období Ducha Svatého, které nyní začalo, byla předána tato posvátná číše všem lidem dobré vůle na Vánočním sjezdu v podobě Základního kamene.

Období Otce Drahokam z Luciferovy koruny	Období Syna Číše Grálu	Období Ducha Svatého Základní kámen Vánočního sjezdu
--	---------------------------	--

V Mojžíšovu Desateru přikázání byl dosažen stupeň k překonání luciferského vlivu v morální oblasti a následně učiněn významný krok na cestě proměny drahokamu z Luciferovy koruny v posvátnou číši.

Volání, které vyšlo od Jana Křtitele, označuje počátek dalšího období. Když zvěstoval příchod království nebeského, poukazoval tím současně na budoucí naplnění posvátné číše substancí Kristova Já. Neboť „na počátku bylo mystérium vyššího lidského Já; bylo uloženo v Grálu [...] a v Grálu žije Já, které je spojeno s věčností a nesmrtelností, stejně jako je nižší Já spojeno s pomíjivostí a smrtelností“ (GA 112, 24. 6. 1909).

A nakonec třetí volání, volání anthroposofie, které zaznívá v naší době a vyzývá k novému, kosmickému chápání Kristovy bytosti a mystéria Golgoty, bylo spojeno se zjevením svátého Grálu nejen pro omezený kruh zasvěcenců, jak tomu bylo v druhém období, ale pro celé lidstvo. V minulosti byly duchovní bytosti - „duchové skrývali kosmické obrazy, v nichž žilo tajemství Golgoty“ (GA 26, strana 211) které působily prostřednictvím grálských zasvěcenců, schopny předat lidstvu to, co obsahovala posvátná číše, jen jako pocitový obsah, neboť vědomí o tom bylo v té době přístupné jen zasvěcencům. V anthroposofii se ale poprvé dostal její obsah do bdělého vědomí lidských bytostí, kde mohl být uchopen jejich individuálním myšlením. Rudolf Steiner popisuje celý proces následovně: „Duchové skrýli [v číši Grálu] kosmické obrazy, v nichž žila tajemství Golgoty. Nevložili do ní ale, protože to | v té době] nebylo možné, obrazový obsah, ale když nastala správná doba, vložili do lidských srdcí její pocitový obsah. Byl to jen podnět, ale pokud tento pocitový obsah starého poznání vzklíčí,

stane se mocným podnětem k tomu, aby se v naší době vyvinulo z duše vědomé ve světle Michaelovy působnosti nové úplné pochopení mystéria Golgoty. A o toto nové pochopení usiluje anthroposofie“ (tamtéž).

Tato slova, která napsal Rudolf Steiner jen půldruhého měsíce před svou smrtí, a která proto mají bezpochyby charakter duchovní závěti, se ještě silněji projevují ve Vůdčích myšlenkách, které tento článek nebo dopis doprovázejí. Čtete zde: „Anthroposofie musí novým způsobem vyvíjet z duše vědomé ve světle Michaelovy působnosti pochopení světa a Krista“ (tamtéž, strana 212).

To nám dává možnost ještě lépe chápat úkol Rudolfa Steinera jakožto strážce Grálu v naší páté poatlantské epoše v protikladu k Parsifalovi, předcházejícímu strážci ve čtvrté epoše.

Parsifal žil a působil v 8. století ještě v epoše duše rozumové neboli uvažující, a stal se proto vzorem zasvěcení v duši vědomé (viz strana XX/23). Proto může moderní zasvěcenec přečíst jeho jméno jako strážce Grálu předchozí epochy v kosmických znameních, která jsou nadsmyslově vepsána v srpku narůstajícího Měsíce, jenž nese neviditelnou hostii duchovního Slunce. Rudolf Steiner o tom hovoří ze svého vlastního vnímání takto: „Pak uvidíme temný kotouč a na měsíčním srpku nádhernými písmeny okultního písma napsané jméno - jméno Parsifal“ (GA 149, 1.1.1914). A tak se může stát Parsifalův čin v jedné epoše vzorem k celému vývoji následujícího věku.

Totéž lze říci i o Rudolfu Steinerovi, strážci Grálu v naší páté poatlantské epoše. V témže přednáškovém cyklu, kde mluví o Parsifalovi, který byl zasvěcen do duše vědomé, líčí Rudolf Steiner, že „už nyní stojíme na přechodu k šesté kulturní epoše“ (GA 144, 7. 2. 1913) neboli k duchovnímu Já. Ve své knize Theosofie definuje Rudolf Steiner princip duchovního Já následovně: „Ducha, jenž utváří Já a žije v Já, nazývejme duchovním Já, [...]. Duchovní Já je zjevením duchovního světa uvnitř Já“ (GA 9, strana 51n.). Toto odhalení se stává zjevným v „intuici“. „Intuicí dostává Já člověka poselství shůry, z duchovního světa“ (tamtéž, strana 53).

Z toho vyplývá, že zážitek, jaký měl Rudolf Steiner v intuici a jak ho později popsal ve své knize Tajná věda v nástinu (GA 13), by nebyl možný bez toho, že by zasvěcenec nebyl vědomě na určitém stupni ve vývoji duchovního Já. Ale skutečnost, že Rudolf Steiner tohoto stupně dosáhl už v páté kulturní epoše, má ještě jeden zvláštní význam. Tuto epochu lze totiž považovat za vrchol celého poatlantského vývoje, protože se její výsledky mají ve svých důsledcích stát ať už v dobrém či ve zlém východiskem k celé poslední poatlantské periodě. To je důvodem, proč je tak důležité začít s vědomou prací na duchovním Já už v páté epoše, což lze učinit jen cestou moderního zasvěcení, kdy dnes může člověk dosáhnout ze sil duše vědomé ve svém individuálním vývoji toho, čeho dosáhne celá pozemská kultura až v šesté epoše.

Proto existuje zvláštní souvislost mezi grálskými mystérii a šestou kulturní epochou jako epochou duchovního Já. Abychom ještě lépe pochopili tento vztah, je nutné mít na zřeteli zvláštní tajemství esoterického křesťanství, které zmiňuje Rudolf Steiner jen jedenkrát, a to v přednášce z 27. srpna 1924. Popisuje zde detailně, jak Kristus při svém sestoupení na Zemi zanechal Svého kosmického duchovního člověka na Slunci a Svého životního ducha (který později inspiroval Artušovy rytíře) v duchovním okolí Země a do pozemského vývoje pak vstoupil se Svým Já a Svým duchovním Já, z jejichž sil pak působil v grálských mystériích (viz GA 240). V imaginaci Grálu je to vyjádřeno tím, že substance kosmického Já, kterou obsahuje posvátná číše, je shůry ozařována Jeho duchovním Já, a tak se zjevuje na Zemi Duch Svatý v podobě holubice.

Tím lze také vysvětlit, v jakém smyslu líčí Rudolf Steiner „nová, [...] dnešní mystéria, která vznikla v návaznosti na mystéria Grálu“ (GA 144, 7. 2. 1913). Co uskutečnil Parsifal, když ve své době připravoval počátky přechodu lidstva od duše rozumové neboli uvažující k duši vědomé, v tom pokračoval Rudolf Steiner na dalším stupni v přípravě přechodu lidstva od duše vědomé k duchovnímu Já v anthroposofii. Proto mohl přijmout do svého Já otisk Kristova Já, což bylo v 8. století ještě zcela nedosažitelné ani pro takové zasvěcence, jako byl Parsifal. Tak byl Rudolf Steiner schopen přinést lidstvu vzor nového grálského zasvěcení způsobem, který se v lidstvu projeví až na konci šesté kulturní epochy. To znamená, že tak, jako lze dnes na měsíčním srpku, který nese síly duchovního Slunce, rozluštit jméno Parsifal - jako plod jeho zasvěcení ve čtvrté epoše -, bude v šesté epoše na měsíčním srpku napsáno nové jméno, a to jméno toho, kdo se v dnešní páté epoše stal strážcem Grálu - mysterijní jméno Rudolfa Steinera.

Na tento vývoj se pozoruhodně poukazuje v Janově „Zjevení“. V andělově poselství církvi v Pergamonu, které se vztahuje k třetí poatlantské epoše, se mluví charakteristickými slovy o tom, co z ní jednou vzejde, až bude dosaženo cíle jejího vývoje. Z duchovní vědy víme, že naše pátá epocha, která v sobě skrývá všechno, čeho dosáhla epocha třetí, je opakováním této třetí epochy na vyšším stupni. Proto jsou zde následující slova, která popisují duchovní plody této třetí epochy, jež poukazují na duchovní esenci páté epochy: „Tomu, kdo zvítězí, dám jíst ze skryté many a dám mu bílý kamének a na tom kaménku je napsáno nové jméno, které nezná nikdo, jen ten, kdo ho dostává“ (Zj 2,17).

V esoterickém křesťanství se jako mana, která sestupuje z nebe, označuje substance duchovního Já, která sestoupí z duchovního světa v šesté kulturní epoše, zatímco v páté epoše byla přítomna a působila v lidstvu jen „skrytě“, to znamená, že není dosažitelná v běžném vývoji, ale jen cestou moderního zasvěcení. Bílý kamének je měsíční kámen - kterému kosmicky odpovídá Měsíc -, na jehož srpku bude napsáno nové jméno „strážce Grálu“, kterého v páté epoše ještě nikdo nezná, kromě strážce

samotného. Neboť jméno Rudolfa Steinera bude na měsíčním srpku (bílém kaménku) viditelné teprve v šesté kulturní epoše.

Tento vývoj pokračuje dále, takže v šesté epoše se stane strážcem Grálu ve své službě pro Krista další Mistr esoterického křesťanství. Tímto způsobem pak působí v historickém vývoji lidstva společně.

Těžištěm a zároveň nejvyšším vyvrcholením tohoto celého vývoje impulsu Grálu v anthroposofii je Vánoční sjezd, během něhož dosáhl Rudolf Steiner stupně Mistra moudrosti a souzvuku pocitů. Ve své nejniternější podstatě je Vánoční sjezd výsledkem absolutně svobodného činu, který vzešel z nejvyšší morální intuice. Proto našlo to, o čem Rudolf Steiner píše ve své knize Filosofie svobody, na Vánočním sjezdu své nejvyšší ideální uskutečnění. Tento čin jako centrální grálská událost moderní doby byl současně činem, který vzešel z čistě lidských sil vysokého zasvěcení. V tom spočívá zásadní rozdíl mezi Vánočním sjezdem a celým předcházejícím vývojem anthroposofie na Zemi.

Jak jsme už viděli, její esoterický zdroj vychází z vysoké lóže bodhisattvů, jejichž moudrost - v souladu s rozhodnutím shromáždění ve 4. století - měla plynout v 13. století se založením rosikruciánského proudu do lidstva. Když ji Rudolf Steiner spojil v anthroposofii s Michaelovým impulsem, byl pak schopen tuto moudrost ze sféry bodhisattvů (která byla předtím přístupná jen zasvěcencům) proniknout kosmickou inteligencí, a tím ji pozvednout na stupeň duše vědomé, a učinit ji tak přístupnou individuálnímu vědomí každé lidské bytosti.

Tento čin Rudolfa Steinera lze také považovat za překlad vznešené, nadlidské moudrosti, která vzešla ze sféry bodhisattvů, do moudrosti pozemské, což znamená, že byla zpřístupněna podobně jako obsah přírodních věd každému člověku současné doby. Všichni Mistři esoterického křesťanství, které jsme uvedli v této knize, při plnění tohoto úkolu pomáhali Rudolfu Steinerovi z duchovních světů. Proto o nich ve svých přednáškách a zejména v esoterických hodinách mluví jako o duchovních vůdcích a inspirátorech anthroposofického hnutí.

Tento stav věcí dospěl na Vánočním sjezdu k radiální proměně. Nyní musel Rudolf Steiner uskutečnit čin, který neměl vzejít z duchovního světa, ze zdroje nadlidské moudrosti - a také navíc bez jakékoli pomoci některého ze vznešených Mistrů, kteří za ním dosud stáli -, ale z jeho vlastní, čistě lidské moudrosti. Na konci roku 1923 musel Rudolf Steiner uskutečnit nejdůležitější čin svého života zcela sám, bez jakékoli pomoci bohů, zasvěcenců nebo přátel, kteří byli jeho žáky, nebyl veden ničím jiným než svým vlastním duchovním poznáním a naplněn silami svobody a lásky.

Makrokosmický vzor tohoto činu nalézáme v mystériu Golgoty, které Kristus uskutečnil nikoli z božských sil, ale z čistě lidských sil: „Předkřesťanští vykupitelé zachraňovali lidstvo božskými silami.¹

Kristus vykoupil lidstvo lidskými silami. Tyto lidské síly jsou před naše duše postaveny tak, jaké mohou být ve své původní podobě“ (GA 109,11.4.1909).

Proto nemohl ani sám Rudolf Steiner znát následky tohoto svého činu. Když člověk jedná z vysokého impulsu morální intuice, rodí se ve světě vždycky něco zcela nového, o čem nemá nikdo ani na nebi, ani na Zemi jakékoli znalosti. A teprve až je zde tento nový element, až se uskuteční akt „tvoření z ničeho“, může být tento čin duchovním světem buď přijat, nebo odmítnut.

Můžeme si představit, že souhlas duchovního světa týkající se Vánočního sjezdu byla „mystická skutečnost“ a v tomto smyslu jistě patřila k nejvýznamnějším zkušenostem Rudolfa Steinera. On sám o tom informoval členy Anthroposofické společnosti v následujícím roce 1924 v celé řadě přednášek. O duchovním pozadí této události ale promluvil až dvanáct dní po ukončení Vánočního sjezdu, když poprvé ve Zprávách (Nachrichtenblatt) zveřejnil průpověď Základního kamene.

V přednášce z 13. ledna 1924 podal Rudolf Steiner asi nejdůležitější charakteristiku Michaela jako Ducha času a ve zcela objektivní formě - ostatně jako vždy - líčí skutečnost, že jeho čin na Vánočním sjezdu Michael přijal. Z toho, co říká v této přednášce, vyplývá, že nejdůležitější Michaelova kvalita v dnešní epoše je respektování lidské svobody. Z toho lze usoudit, že se Michael v naší době - na rozdíl od ostatních archandělů - objevuje jako „mlčenlivý duch“, který nedává lidem žádné pokyny k jejich činům, ale očekává, co chtějí ve své svobodě na Zemi vykonat. „Michael má co činit [...] s tím, co lidé vytvářejí z ducha. [...] Nechává lidi konat, ale pak bere to, co vzniká z lidských činů, a vynáší to dále do kosmu, aby to, co lidé ještě nedokáží uskutečnit, působilo dál v kosmu. [...] Michael vynáší to, co vytvářejí lidé na Zemi, do kosmu, aby se to tam stalo kosmickým činem“ (GA 233a).

V těchto slovech je obsažen přesný popis toho, co se stalo z esoterického hlediska na Vánočním sjezdu mezi samotným Rudolfem Steinerem a Michaelem. Svobodný tvůrčí čin Rudolfa Steinera, který uskutečnil z morální intuice, přijal Michael jako Duch času a odnesl ho do duchovního kosmu, kde se stal nejen lidským činem, ale kosmickou událostí. A to Michael nevyjádřil slovy, ale svým vážným pohledem, kterým dal tomuto činu souhlas

duchovního světa: „Z hlediska vedení kosmu je to oprávněné“ (tamtéž).

Tento čistě lidský čin na Vánočním sjezdu byl přijat samotným

Duchem času, poprvé v michaelském období, které začalo v roce 1879, proto, aby v duchovním světě dále působil jako první čin člověka jakožto desáté hierarchie.

Vánoční sjezd

Sám Rudolf Steiner na tuto „mystickou skutečnost“ odkazoval v rozhovoru s Ernstem Lehrsem a Gúntherem Wachsmuthem během noční jízdy autem z Dornachu do Stuttgartu (v noci z 26. na 27. března 1924). Ernst Lehrs celý život neustále vzpomínal na tato hluboce působivá slova: „Na Vánočním sjezdu se stala anthroposofie, která byla dosud záležitostí pozemskou, záležitostí kosmickou.“ Od té chvíle se mohou tohoto „kosmického činu“ účastnit všichni anthroposofové, pokud budou mít vůli - podle sdělení svého učitele - ze své individuální svobody a svým pochopením toho, co se vlastně tehdy událo nejen pro svět lidí, ale také pro svět bohů, vložit Základní kámen Vánočního sjezdu do svých srdcí jako své duchovní a sociální centrum.

V dvojí podstatě Základního kamene - kosmické a zároveň lidské - je spojovací článek, který může pomoci lidským bytostem, aby vstoupily do nadmyslového světa, kde se dnes odehrává nejdůležitější duchovní událost naší doby - zjevení Krista v éterické podobě.

První kapitola III. části této knihy obsahuje opakování příspěvku, který se vztahuje k dalším nadmyslovým inspirátorům anthroposofie. Mezi nimi se nacházejí - kromě Mistrů esoterického křesťanství, o nichž jsme se už zmínili - také ty hierarchické bytosti, které se přímo podílejí na Kristově éterickém návratu. Jejich spojení se Základním kamenem, a tedy i spojení Základního kamene s novým Kristovým zjevením, přináší nový pohled nejen na Vánoční sjezd, ale také na celé pozemské poslání Rudolfa Steinera jako současného strážce Grálu a velkého služebníka éterického Krista.

Z dalšího obsahu této knihy bude zřejmé, proč je Rudolf Steiner, ačkoli není Maitreya bodhisattvou (to znamená bodhisat- tvou podle tradičního chápání), přece jen ve zcela novém smyslu vedoucím bodhisattvou naší doby a také nejdůležitějším zvěstovatelem Kristova návratu ve 20. století.